

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Interactieproblemen tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers: een illustratie aan de hand van de Rosmalense flatmoord

Twisk, K.

Citation

Twisk, K. (2022). Interactieproblemen tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers: een illustratie aan de hand van de Rosmalense flatmoord. *Boom Strafblad*, 3(6), 302-306. doi:10.5553/BSb/266669012022005006018

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3513196>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Artikel

Interactieproblemen tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers

Een illustratie aan de hand van de Rosmalense flatmoord

K. (Kiki) Twisk LLM, MSc*

302

1. Introductie

Forensisch technisch deskundigen kunnen door onderzoek te doen binnen hun deskundigheidsgebied een bijdrage leveren aan de waarheidsvinding in het strafproces. Voorbeelden van dergelijke deskundigheidsgebieden zijn DNA-onderzoek, bloedspoorpatroonanalyse (BPA) en kras-, indruk- en vormsporenonderzoek (KIV). Om een positieve bijdrage te kunnen leveren aan waarheidsvinding, is wederzijds begrip tussen doorgaans natuurwetenschappelijk opgeleide forensisch technisch deskundigen en juridisch opgeleide procesdeelnemers onontbeerlijk. Uit verschillende studies is echter gebleken dat procesdeelnemers moeite hebben met het begrijpen van forensisch technische deskundigenbijdragen en dat bij het waarderen hiervan geregeld (denk) fouten worden gemaakt.¹

Het onderzoek naar de interactie tussen betrokkenen over forensisch technische aspecten in strafzaken richt zich tot nu toe voornamelijk op het begrip en de waardering van deskundigenrapportages door procesdeelnemers in het kader van de bewijsbeslissing. Het verstrekken van deskundigenrapportages is echter maar één manier waarop communicatie over forensisch technische aspecten in strafzaken plaatsvindt. Een deskundigenbijdrage staat niet op zichzelf, maar is een reactie op een door procesdeelnemers aan de deskundige verstrekte opdracht of gestelde vraag. Daarnaast kunnen deskundigenbijdragen (nieuwe) vragen oproepen, wat tot verdere interactie tussen de verschillende actoren in het strafproces kan leiden.

Bij de interactie tussen betrokkenen rond het verstrekken van de onderzoeksopdracht aan deskundigen en bij de communicatie naar aanleiding van (de inhoud van) deskundigenbijdragen, kunnen zich aan waarheidsvinding gerelateerde knelpunten voordoen. Mogelijk wordt de basis voor miscommunicatie die later aan het licht komt, al in een eerdere fase van het strafproces gelegd. Mede met het oog op de in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering voorgestelde 'beweging naar voren', waarbij het zwaartepunt van het Nederlandse strafproces nog meer binnen het voorbereidend onderzoek komt te liggen,² is meer aandacht voor de interactie tussen procesdeelnemers en foren-

* Kiki Twisk is promovenda bij het Instituut voor Strafrecht & Criminologie aan de Universiteit Leiden. Haar promotoren zijn prof. mr. J.H. Crijns en prof. dr. J.W. de Keijser.

1 Zie onder meer W.C. Thompson en E.L. Schumann, 'Interpretation of statistical evidence in criminal trials. The prosecutor's fallacy and the defense attorney's fallacy', *LHB* 1987, afl. 3, p. 167-187; J.W. de Keijser en H. Elffers, 'Understanding of forensic expert reports by judges, defense lawyers and forensic professionals', *Psychology, Crime & Law* (18) 2012, afl. 2, p. 191-207; K.A. Martire e.a., 'On the interpretation of likelihood ratios in forensic science evidence: presentation formats and the weak evidence effect', *FSI* 2014/240, p. 61-68; K. Twisk, M.J. Dubelaar en C.E.H. Berger, 'De kenniskloof verkend. Een onderzoek naar de waardering van (complex) DNA-bewijs in strafzaken', *Eer* 2019, afl. 3, p. 105-111; E.K. van Straalen e.a., 'The

interpretation of forensic conclusions by criminal justice professionals: the same evidence interpreted differently', *FSI* 2020/313, p. 1-11.

2 Zie onder meer de memorie van toelichting bij het conceptwetsvoorstel tot vaststelling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (Ambtelijke versie 2020), p. 26-28.

sisch technisch deskundigen tijdens de vroege fases van het strafproces van groot belang.

In dit artikel bespreek ik een aantal interactieproblemen aan de hand van de recent vastgestelde rechterlijke dwaling in de zaak van de Rosmalense flatmoord. Na een introductie van deze casus in paragraaf 2, wordt in paragraaf 3 meer uitgebreid stilgestaan bij de interactie tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers voorafgaand aan en bij het verstrekken van een onderzoeksoopdracht. In paragraaf 4 staat de interactie tussen deze actoren naar aanleiding van een geleverde deskundigenbijdrage centraal. In paragraaf 5 besteed ik tot slot aandacht aan de opzet van mijn promotieonderzoek, waarmee ik een bijdrage beoog te leveren aan het nader in kaart brengen van de problematiek en het oplossen van de geconstateerde knelpunten.

2. De Rosmalense flatmoord: een introductie

In 2007 wordt Rob B. in hoger beroep veroordeeld voor doodslag op zijn partner. Het hof's-Hertogenbosch acht, evenals de rechtbank, bewezen dat B. de hals van zijn partner heeft doorgesneden en gaat niet mee in het scenario van de verdediging dat het om zelfdoding zou gaan.³ Vele jaren later wordt een (aanvullende) verdere tot herziening van de A-G gegrond verklaard, waarna de zaak wordt verwezen naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden.⁴ Op 5 september 2022 sprak dit hof B. vrij.⁵ Voor de bewijsvoering in de eerdere beslissing van het hof's-Hertogenbosch en daarmee ook de totstandkoming van de dwaling speelden bijdragen van bloedspoorpatroondeskundigen, forensisch geneeskundigen en forensisch pathologen een belangrijke rol.

De aandacht voor de kwaliteit van deskundigen en deskundigenbijdragen is de laatste decennia sterk toegenomen. Tal van initiatieven zijn op dit punt genomen ter bevordering van de kwaliteit van – en omgang met – deskundigenbewijs in het strafproces. Zo is in 2009 de Wet deskundige in strafzaken in werking getreden,⁶ het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) in het leven geroepen en in de loop der jaren gegroeid,⁷ een groot scala aan normen die forensisch technisch onderzoek reguleren tot stand gebracht⁸ en zijn er functies

gecreëerd die gericht zijn op forensisch technische ondersteuning bij gerechten⁹ en parketten.¹⁰

Hoewel de kwaliteit en deskundigheid van de geraadpleegde deskundigen in de Rosmalense flatmoord belangrijke punten van discussie waren, zal hieronder vooral worden stilgestaan bij interactieproblemen tussen de procesdeelnemers en deze forensisch technisch deskundigen. Deze interactieproblemen kunnen ervoor zorgen dat de bijdrage die deskundigen aan de waarheidsvinding kunnen leveren, niet volledig wordt benut. Daarnaast kan suboptimale interactie ervoor zorgen dat de beperkte deskundigencapaciteit niet op de meest efficiënte manier wordt ingezet.¹¹ Om die reden is er – niettegenstaande het belang van eerdergenoemde initiatieven gericht op het bevorderen van de kwaliteit van forensisch technisch deskundigenbijdragen – alle aanleiding specifiek deze interactie en de eventuele knelpunten daarbinnen onder de loep te nemen.

3. Interactie bij en voorafgaand aan het verstrekken van een onderzoeksoopdracht

3.1. Het (al dan niet) verstrekken van informatie

Voorafgaand aan en bij het verstrekken van een onderzoeksoopdracht aan forensisch technisch deskundigen, kan informatie worden uitgewisseld tussen de actoren. Informatie die relevant is voor het uit te voeren deskundigenonderzoek moet aan deskundigen worden verstrekt. Een voorbeeld hiervan is dat een stuk van overtuiging (SVO) in de buitenlucht is aangetroffen. Deze informatie is van belang, omdat factoren zoals temperatuur en luchtvochtigheid invloed kunnen hebben op bijvoorbeeld DNA-sporen.¹²

Informatie die niet direct relevant is voor het uit te voeren deskundigenonderzoek, zou daarentegen juist niet verstrekt moeten worden. Gebleken is namelijk dat blootstelling aan specifieke contextinformatie over de verdachte of het misdrijfscenario, deskundigenconclusies kan beïnvloeden.¹³ Zo kan een kras-, indruk- en vormsporendeskundige (KIV-deskundige) gevraagd worden om een op de plaats delict aangetroffen braak-

3 Hof's-Hertogenbosch 29 juni 2007, ECLI: NL:GHSHE:2007:BS8359.

4 HR 13 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1604.

5 Hof Arnhem-Leeuwarden 5 september 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:7606.

6 Stb. 2009, 33 (Wet deskundige in strafzaken).

7 Stb. 2009, 330 (Besluit register deskundige in strafzaken).

8 I. Morselt, *Programma Versterking Opsporing en Vervolg: NFI Voortgangsrapportage*, 2009; M.M.A. Smithuis, K. Croese en D.B. Deckers, 'Op weg naar de ISO 21041:3-norm: een tussenstand. Forensische kwaliteit 'van crime scene tot courtroom', *EeR* 2019, afl. 5, p. 198-200.

9 R.H.D. de Roo e.a., 'Forensisch adviseurs actief bij alle gerechten in Nederland: tijd voor een terugblik', *EeR* 2021, afl. 6, p. 234-239.

10 G. Bos, 'Wat doet een Forensisch Officier van Justitie eigenlijk?', *Strafbblad* 2008, afl. 3, p. 264-271; College van procureurs-generaal, *Eindrapportage OM-programma 'Versterking Opsporing en Vervolg'*, 2010.

11 P. Kruize en P. Gruter, *Op 't goede spoor. Naar een nieuw prognosemodel voor forensische producten binnen justitiële ketens*, Den Haag: WODC 2018, p. 38-46.

12 Zie bijvoorbeeld C. Chen e.a., 'The effect of climatic simulations on DNA persistence on glass, cotton and polyester', *FSI: Genetic Supplement Series* 2019/7, afl. 1, p. 274-276.

13 Zie voor een systematische literatuurreview over dit onderwerp G.S. Cooper en V. Meterko, 'Cognitive bias research in forensic science: A systematic review', *FSI* 2019/297, p. 35-46.

spoor te vergelijken met een bij de verdachte aangetroffen werktuig, zoals een breekijzer. Aan de bij dit onderzoek waargenomen overeenkomsten en verschillen tussen het braakspoor en het werktuig worden conclusies verbonden. Vervolgens wordt een uitspraak gedaan over hoe waarschijnlijk het is dat het spoor veroorzaakt is door het onderzochte werktuig.¹⁴ Bepaalde informatie over de verdachte of het misdrijf, zoals dat het werktuig is aangetroffen bij een verdachte die al vaker voor soortgelijke feiten is veroordeeld, zou deze conclusie mogelijk kunnen beïnvloeden.

Voor het (correct) waarderen van deskundigenbijdragen kan het aldus van belang zijn om zicht te hebben op de interactie die voorafgaand aan de onderzoeksoopdracht heeft plaatsgevonden en op de informatie die daarbij is verstrekt. Echter, op welke wijze binnen – of in gesprekken met – de politie beslissingen worden genomen over forensisch technisch onderzoek, is op dit moment grotendeels onbekend.¹⁵ Dit geldt ook voor de (mogelijke) interactie met technisch opsporingsambtenaren en deskundigen die werkzaam zijn bij forensische instituten, zoals het Nederlands Forensisch Instituut (NFI).

3.2. De Rosmalense flatmoord

De Rosmalense flatmoord illustreert goed hoe belangrijk het is zicht te hebben op de interactie tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers. Voor de bewijsvoering in deze zaak was onder meer een rapport van een bloedspoorpatroondeskundige van belang. Deze door de rechter-commissaris benoemde deskundige had echter al eerder in het opsporingsonderzoek een rol in deze zaak gehad, namelijk bij een reconstructie waarbij het daderscenario van B. centraal stond. In de eerdere beslissing van het hof 's-Hertogenbosch werd hierbij niet stilgestaan. Het hof Arnhem-Leeuwarden noemt het echter onwenselijk dat deze deskundige 'zich ondanks die eerdere betrokkenheid op een later moment als deskundige heeft laten inschakelen en heeft gerapporteerd'. Het hof stelt dan ook dat grote behoedzaamheid geboden is bij het beoordelen van de waarde van het deskundigenrapport.¹⁶

Daarnaast bleek belangrijke informatie niet te zijn betrokken bij het interpreteren van het bloedsporenbeeld. De bloedspoorpatroondeskundige stelt dat drie mechanismen de waarneming van het bloed op de broek en schoenen van de verdachte kunnen verklaren, die alle impliceren dat het slachtoffer nog in leven was op het moment dat de bloedspatten op de broek en schoenen terechtgekomen zijn. Later bleek echter dat ook andere dan de door de bloedspoordeskundige gepresenteerde mechanismen de sporen op de broek en schoenen kun-

nen verklaren.¹⁷ Relevante en onbetwiste contextinformatie was niet betrokken bij het interpreteren van het sporenbeeld, namelijk dat de verdachte meerdere malen in een plas met bloed van het slachtoffer had gestaan.¹⁸ Het bespreken en expliciteren van dergelijke contextinformatie is gewenst, bijvoorbeeld tijdens een forensisch intakegesprek of bij een regiezitting, waarbij de onderzoeksmogelijkheden en mogelijke vraagstelling worden besproken.

Mogelijk had eerdere interactie tussen de betrokkenen over de verschillende rollen die deze deskundige vervulde en over de implicaties van de al dan niet verstrekte informatie ervoor kunnen zorgen dat de uiteindelijk te stellig gebleken conclusies ter discussie zouden zijn gesteld of met meer behoedzaamheid gewaardeerd zouden zijn. Het bovenstaande illustreert in ieder geval dat het voor de waardering van de uiteindelijke deskundigenconclusies ten eerste van belang is om meer inzicht te verkrijgen in de wijze waarop de interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technisch deskundigen voorafgaand aan de onderzoeksoopdracht verloopt. Ten tweede is het van belang dat duidelijk is welke informatie al dan niet verstrekt is, om tot een goede waardering van de uiteindelijke deskundigenconclusies te kunnen komen. Het is de vraag of dit in de praktijk altijd het geval is. Ten derde is het de vraag of er – ook achteraf – voldoende mogelijkheden zijn voor procesdeelnemers om dergelijke zaken ter discussie te stellen. Op dit laatste aspect wordt nader ingegaan in de volgende paragrafen.

4. Interactie naar aanleiding van deskundigenbijdragen

4.1. Het (al dan niet) stellen van vragen

Interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technisch deskundigen kan ook plaatsvinden naar aanleiding van (de inhoud van) een deskundigenbijdrage, bijvoorbeeld door vragen te stellen over de inhoud en totstandkoming van de bijdrage. Dit kan ten eerste schriftelijk door het stellen van vragen die vervolgens in een aanvullend proces-verbaal of een aanvullend deskundigenrapport worden beantwoord. Ten tweede kan dit mondeling door vragen te stellen tijdens het horen van een deskundige bij de rechter-commissaris of op zitting. Tot slot zijn er nog andere (meer informele) momenten waarop vragen kunnen worden gesteld. Het benutten van deze mogelijkheden is van groot belang, nu het nalaten relevante vragen aan de deskundige te stellen gevolgen kan hebben voor de waardering van diens uiteindelijke bijdrage.

14 Hier wordt omwille van de beperkte omvang van deze bijdrage voorbijgegaan aan het inmiddels vrijwel overal geaccepteerde uitgangspunt dat deskundigen zich niet zouden moeten uitlaten over de waarschijnlijkheid van scenario's, maar zich moeten beperken tot uitspraken over de waarschijnlijkheid van de (onderzoeks)resultaten.

15 R.A. Hoving, *De kwaliteit van de technisch opsporingsambtenaar*, Rijksuniversiteit Groningen 2020, p. 29.

16 Hof Arnhem-Leeuwarden 5 september 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:7606.

17 Vordering tot herziening A-G D.J.C. Aben, ECLI:NL:PHR:2018:1140 (par. 11c), bij HR 13 november 2018, ECLI:NL:HR:2018:2095.

18 Aanvullende vordering tot herziening van A-G D.J.C. Aben, ECLI:NL:PHR:2020:684 (par. 45-48), bij HR 13 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1604.

Het is echter de vraag of procesdeelnemers voldoende toegerust zijn om eventuele inconsistenties of open eindjes op te merken en tijdig aan de kaak te stellen in het strafproces. Hierbij gaat het niet slechts om de ruimte die het juridisch kader biedt, maar ook om de ruimte die wordt ervaren en de wijze waarop procesdeelnemers in staat zijn om invulling te geven aan deze ruimte. Het gaat hierbij niet alleen om het (basis)kennissniveau, maar ook om de mogelijkheden tot het ontwikkelen van kennis over onderwerpen die in een specifieke strafzaak spelen, bijvoorbeeld de toegang tot forensisch technisch deskundigen of forensisch adviseurs.

Op dit moment is weinig bekend over de interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technisch deskundigen naar aanleiding van deskundigenbijdragen. Zo is het de vraag hoe vaak en op welke wijze vragen worden gesteld. Daarnaast is het noodzakelijk om meer zicht te krijgen op (de inhoud van) de vragen die worden gesteld. De zaak van de Rosmalense flatmoord illustreert dat de gevolgen van het uitblijven van interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technisch deskundigen, groot kunnen zijn.

4.2. De Rosmalense flatmoord: het forensisch geneeskundig rapport

Voor de bewijsvoering in de zaak van de Rosmalense flatmoord was ook een forensisch geneeskundig rapport van belang. In dit rapport werden uitspraken gedaan over de richting waarin de hals van de partner van B. was doorgesneden. De deskundige stelde dat diens conclusie over de snijrichting bevestigd wordt in het sectierapport van de forensisch patholoog. Op basis hiervan is de snijrichting vastgesteld en werd geconcludeerd dat het moeilijk is om een verwonding met deze snijrichting en hoek van het mes zélf toe te brengen.

Later bleek evenwel dat het rapport van de forensisch patholoog verkeerd was geïnterpreteerd door de forensisch geneeskundige. In dit rapport werden namelijk geen uitlatingen gedaan over de snijrichting, wat de forensisch patholoog later zelf ook bevestigde.¹⁹ Daarnaast bleek bij nader onderzoek door een tweede forensisch geneeskundige in het licht van de herzieningsprocedure, dat de conclusie over de snijrichting was gebaseerd op wetenschappelijke literatuur die verkeerd was geïnterpreteerd, of op zijn minst op verschillende manieren geïnterpreteerd kon worden.²⁰ Al met al bleek de conclusie over de snijrichting achteraf (veel) te stellig. Het hof 's-Hertogenbosch had deze conclusie echter als uitgangspunt genomen bij het beantwoorden van de vraag hoe onwaarschijnlijk het zelfmoordscenario was. Met het wegvallen van de (ferme) conclusie over de snijrichting was de conclusie dat zelfmoord onwaarschijnlijk was evenwel op losse schroeven komen te staan.

Achteraf kunnen we dan ook vaststellen dat het stellen van kritische vragen over de interpretatie van forensische literatuur en de discrepantie tussen de conclusie van de forensisch patholoog en de forensisch geneeskundige ten onrechte achterwege is gebleven, met alle gevolgen van dien.

4.3. De Rosmalense flatmoord: de locatie van de bloedspatten

Zoals in paragraaf 3.2 beschreven stelde de bloedspoorpatroondeskundige dat drie mechanismen de waarneming van het bloed van het slachtoffer op onder meer de broek van de verdachte konden verklaren, die alle impliceren dat het slachtoffer nog in leven was op het moment dat de bloedspatten op de broek terechtgekomen zijn. Het hof 's-Hertogenbosch nam deze conclusie over en stelde vast dat de verdachte ten tijde van het ontstaan van de bloedspatten in de buurt van het slachtoffer was en dat het slachtoffer op dit moment nog in leven was.²¹

Hoewel het aantreffen van de bloedspatten op de broek zeer belangrijk is voor de bewijsvoering, werd tijdens de herzieningsprocedure duidelijk dat de locatie van de bloedspatten op de broekspijp, namelijk of zij zich op de voor- of achterzijde van de broek bevonden, onduidelijk is gebleven. Bij nader onderzoek bleek zelfs dat er géén bloedspatten op de voorzijde van de broek waren aangetroffen, terwijl hier wel van uit was gegaan.²² Gezien het belang van de bloedspatten én de stellige conclusies die op basis hiervan getrokken werden, is het opmerkelijk dat procesdeelnemers geen (kritische) vragen hebben gesteld over de – blijkbaar niet geheel duidelijke – locatie van de bloedspatten.

5. Mijn promotieonderzoek

In deze bijdrage is aan de hand van de recente rechterlijke dwaling in de zaak van de Rosmalense flatmoord, een aantal knelpunten in kaart gebracht met betrekking tot de interactie tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers. Met mijn promotieonderzoek beoog ik inzicht te verschaffen in de interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technisch deskundigen rond het verstrekken van de opdracht aan deskundigen en in de interactie die plaatsvindt naar aanleiding van deskundigenbijdragen. Het onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste deel is exploratief en beschrijvend van aard. Hierin wordt ten eerste een overzicht gegeven van wat tot nu toe bekend is over (de knelpunten bij) de interactie tussen forensisch technisch deskundigen en procesdeelnemers in strafzaken. Ten tweede wordt uiteengezet hoe deze interactie in Nederlandse strafzaken verloopt. Vanzelfsprekend wordt in dat verband de ter zake relevante regelgeving bestudeerd. Daarnaast wordt

19 Vordering tot herziening A-G D.J.C. Aben, ECLI:NL:PHR:2018:1140 (par. 11a), bij HR 13 november 2018, ECLI:NL:HR:2018:2095.

20 Hof Arnhem-Leeuwarden 5 september 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:7606. Zie ook de aanvullende vordering tot herziening van A-G D.J.C. Aben, ECLI:NL:PHR:2020:684 (par. 112-114 en 118-121), bij HR 13 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1604.

21 Hof 's-Hertogenbosch 29 juni 2007, ECLI:NL:GHSHE:2007:BS8359.

22 Aanvullende vordering tot herziening van A-G D.J.C. Aben, ECLI:NL:PHR:2020:684 (par. 65), bij HR 13 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1604.

aandacht besteed aan de gang van zaken in de praktijk, onder meer aan de hand van interviews met procesdeelnemers, forensisch technisch deskundigen en personen met een adviesfunctie op het snijvlak van het juridische en forensisch technische domein.

Het tweede deel van het onderzoek is gericht op de inhoud van de interactie en de overwegingen rond het (al dan niet) stellen van vragen door procesdeelnemers aan forensisch technisch deskundigen. De nadruk ligt hierbij op de initiële vraagstelling aan forensisch technisch deskundigen en op de inhoud van de interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technisch deskundigen naar aanleiding van deskundigenbijdragen. Aldus beoog ik met mijn onderzoek meer zicht te krijgen op de knelpunten bij de interactie tussen procesdeelnemers en forensisch technische deskundigen en mogelijke oplossingen hiervoor aan te dragen.